

OM MUNK

SIEGUMFELDT OG KAJ MUNK

KAJ MUNK I NÆRBILLEDE

FORTÆLLINGEN OM EN PRÆST, DER PÅ ET TIDLIGT TIDSPUNKT AF MUNKS FORFATTERBANE INTERESSEREDE SIG AKTIVT FOR, HVAD HAN SKREV.

Af Gerhardt Eriksen
journalist, cand.phil.
Risskov.

"Ak, kære hr. pastor, De er slet ikke vittig nok til at komme i betragtning...."

Pastoren, der fik at vide, at han ikke var tilstrækkeligt vittig, sognepræsten i Vester Hassing ved Aalborg (efter Anden Verdenskrig i Århus), H.H. Siegumfeldt, var rent faktisk absolut ikke uden humor og vid. Når han skrev til den mere berømte sognepræst i Vedersø, Kaj Munk altså, skyldtes det, at han var grebet af samlermani. Han ville skaffe sig alt om og af Kaj Munk – avisartikler og ikke mindst hans bøger. Af de sidstnævnte var det et åbenbart uoverstigeligt problem at få fingre i Munks skuespil "Pilatus", som var udsendt i privattryk til gode venner af forfatteren. Siegumfeldt, der endte med at have en imponerende Kaj Munk-samling, gav dog ikke så let op – han sendte dette svar til kollegaen, der havde påstået, at han ikke var vittig:

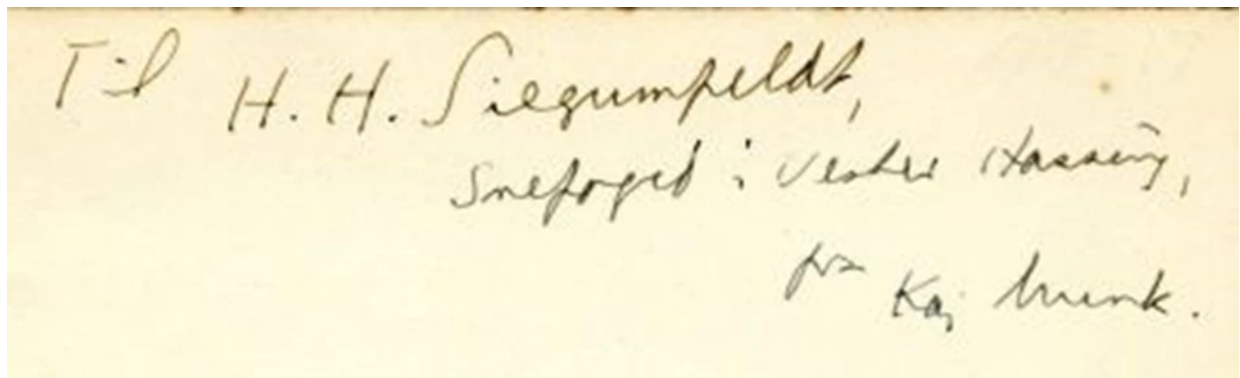
"Da jeg daarlig syntes, jeg kunne være tjent med denne Udgang af Sagen, fik jeg en af mine gode Venner her på Egnen til at skrive en Erklæring."

Den var vedlagt og lød:

"Det attesteres herved, at Pastor Siegumfeldt, V. Hassing, er en vittig Mand. Thomas B. Thomsen, Snefoged."

Den gav pote – fra Vedersø ankom med landposten et eksemplar af "Pilatus", stilet til snefogeden! - dog på Siegumfeldts adresse.

Til H. H. Siegumfeldt,
Snefoged i Vester Hassing,
fra Kaj Munk.

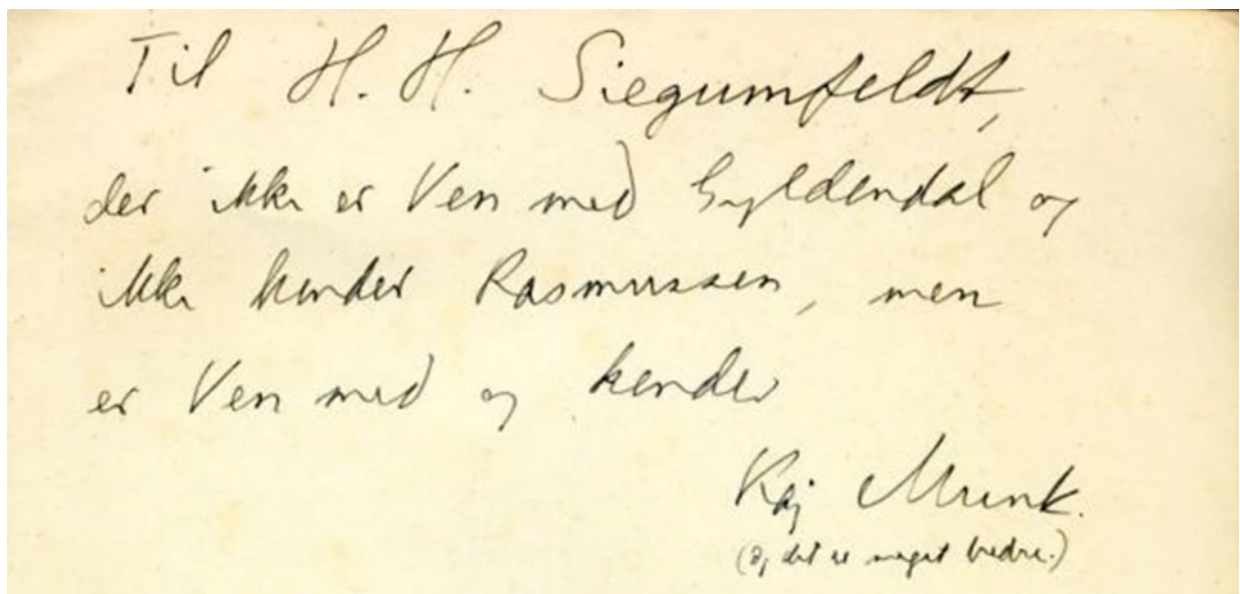
Snefogeden var generøs nok til at give bogen videre til sin sognepræst, der kunne indlemme trofæet i sin samling.

Denne voksede og voksede, bl.a. takket være onkel Axel, som var gudfar til en af Siegumfeldts døtre og klippede, hvad han kunne få fat på af Munk-stof fra aviserne. Til gengæld fik onkel Axel så ind imellem nyt om den berømte Munk. Det skete i lange breve, der vidner om en tid uden TV, men med stunder til at skrive udførligt om familien og andet vigtigt .

Da denne korrespondance er bevaret, er det her muligt at følge de videre kontakter til Vedersø. I vinteren 1938-39 skrev Siegumfeldt således til Munk:

"Da jeg under Snefoged Th. Thomsen en lille Opmuntring i denne for ham saa besværlige Tid, vil jeg gerne meddele Dem, at jeg ikke er Ven med Gyldendal og ikke kender Rasmussen (dvs. den kendte bogtrykker i Ringkøbing. GE)."

Allerede dagen efter sendte Munk hele to bøger. Den første var dediceret til "Snefoged Siegumfeldt", i den anden havde Kaj Munk skrevet:

Til H. H. Siegumfeldt,
der ikke er Ven med Gyldendal og
ikke kender Rasmussen, men
er Ven med og kender
Kaj Munk.
(og det er meget bedre.)

"Til H.H. Siegumfeldt, der ikke er Ven med Gyldendal og ikke kender Rasmussen, men er Ven med og kender Kaj Munk (og det er meget bedre)."

Venskabet betød dog ikke, at Siegumfeldt var ukritisk over for Kaj Munk. I februar 1942 skrev han til onkel Axel om Munks seneste digtsamling: "Bortset fra det første af de fem Digte, hvori der virkelig er nogle Vers, der slår Gnister, synes jeg, de er mærkværdig blegnæbbede."

Og et år forinden havde han antydnet en mulig dom over digterpræsten: "Kaj Munk-Samlingen giver mig stadig en del Arbejde, men mon Manden ikke har kulmineret? I en Tid, der helt igennem er potenseret Drama, trænger man til at møde noget helt andet i Bøgerne. Teatertorden virker ikke rigtig på Folk, der er trætte af Kanontorden."

De to venner sås kun få gange, for det var med Besættelsestidens besværlige trafikforhold ikke nogen let sag at rejse fra Vedersø helt op til Aalborg-egnen eller omvendt. Men i december 1940 agtede Munk sig til Skagen, hvor han skulle læse op af egne værker - hvad han meget gerne gjorde - og forinden skrev han til Vester Hassing og inviterede sig selv på et besøg. Han ville oven i købet gerne tale, hvis Siegumfeldt ønskede det.

Det gjorde han, så der blev arrangeret en gudstjeneste i Vester Hassing Kirke, som - på en hverdags eftermiddag i december - var fyldt til trængsel.

"Alle, der var kommet for Sensationens skyld, må være blevet skuffet, for der var intetsomhelst opsigtsvækkende i det, han sagde," betroede Siegumfeldt bagefter onkel Axel.

Kaj Munk så også samlingen, som han forsynede med et forord:

Jeg plejer altid at sige, at jeg ved da,
at noget af det, is har skrevet, vil leve
efter min Død, nemlig det, der står i
min Kirkebog i Vedersø, men
mon dog ikke lidt mere?
Ellers er det næsten Synd for
Siegumfeldt

V. - Hørring 4/12 1940

Køj. Munk.

"Jeg plejer altid at sige, at jeg ved da, at noget af det, jeg har skrevet, vil leve efter min Død, nemlig det, der står i min Kirkebog i Vedersø, men mon dog ikke lidt mere? Ellers er det næsten Synd for Siegumfeldt."

H.H. Siegumfeldt var også i Vedersø, bl.a. i begyndelsen af august 1940, få dage efter Munks herostratisk berømte Ollerup-tale.

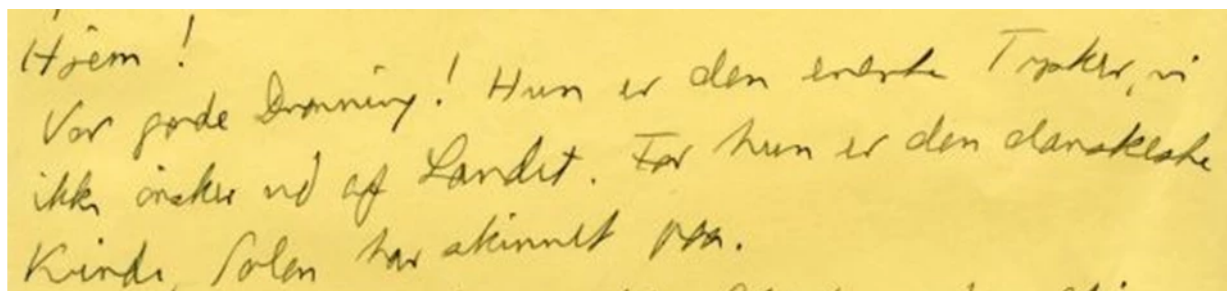
Det var en tale, han nok ikke skulle have holdt under de foreliggende omstændigheder – Danmark var blevet besat af den tyske værnemagt fire måneder forinden, og pressen var allerede under censur, hvortil kommer fænomenet selvcensur. Den lokale avis, Svendborg Avis (i dag: Fyns Amts Avis) refererede Munks nationale foredrag, der indeholdt spark til flere sider, herunder til

Hitler og tyskerne i almindelighed, men også til statsminister Th. Stauning. Hvad Munk tilsyneladende ikke skænkede en tanke, var, at referatet ikke tog nogetsomhelst med, som kunne tolkes tyskfjendtligt. "Tyskerne må vi indtil videre vise fasthed og kulde" eksempelvis.

Munk var rasende, da han så avisen nogle dage efter – den ankom, mens han havde besøg af Siegumfeldt, der bad om at se manuskriptet. Men det havde Munk brændt, "for at undgå alle Ubehageligheder", og han var værgeløs over for de angreb, han blev udsat for på basis af det skæve avisreferat.

Efter krigen blev det samme referat optaget i en ellers seriøs bog, "Besættelsestidens Fakta", udgivet af Sagførerrådet. Først da Siegumfeldt efter et skarpt angreb på den nu afdøde Kaj Munk i Modstandsbevægelsens nystartede avis Information fik avisen til at bringe et nøgternt referat, som en tilstedeværende teolog havde skrevet, fik offentligheden et nuanceret billede af Ollerup-talen.

I efteråret 1941 fik Munk et midlertidigt skriveforbud fra besættelsesmagts side, muligvis på grund af en prædiken, han holdt i Aalborg på kong Christian den 10.s fødselsdag 26. september. Talen blev bragt som kronik i Jyllands-Posten dagen efter – klogeligt nok med udeladelse af en hentydning til den tyskfødte dronning Alexandrine.

Men i et brev til onkel Axel refererede Siegumfeldt den – han havde siddet i kirken og skrevet noter: "Vor kære trofaste Dronning. Hun er den eneste Tysker, som vi ikke ønsker ud af Landet, og så er hun den danskste Kvinde, Solen har skinnet på."

Sidste hilsen fra Kaj Munk indtraf i Vester Hassing ved juletid 1943 – to digtsamlinger, den ene med det berømte digt "Den blaa Anemone", med ordene "Til Broder Siegumfeldt" – "du" og brug af fornavn var ikke almindeligt på de tider.

Mindre end to uger efter, 4. januar, faldt skuddene mod Munk i Hørbylunde Krat ved Silkeborg. En form for lammelse ramte landet, og dagen efter fik Siegumfeldt en opfordring til at holde tale ved en mindefest i Aalborg i det halvillegale parti Dansk Samling.

Han havde kort tid til at forberede sig. "Det skyldtes vel mere situationen end mine ord, at forsamlingen var dybt grebet," skrev han beskedent om talen, som han straks efter blev opfordret til at udgive. Det blev den, et skrift på otte sider, med ordene på titelbladet "Kaj Munk – en Mindetale af en dansk Præst".

Der var ikke tale om et illegalt skrift, selv om der fra tysk side var udstedt ordre om, at der ikke måtte skrives mere om Kaj Munk end om en stikker i tysk tjeneste, der var blevet likvideret i Slagelse, også 4. januar.

Men Siegumfeldt oplyste, at pjecen kunne købes hos aalborgensiske boghandlere, og det fremgik af den, at den var trykt hos A/S Cimbria Bogtryk, Aalborg. Selv et forfatternavn var der - på sidste side læses tydeligt H.H. Siegumfeldt.

Og talens indhold? Typisk for både Munk og Siegumfeldt fortælles i indledningen om det paradoks, at Munk i 1936 næsten samtidig modtog to opfordringer om at levere digteriske bidrag: Københavns biskop bad om en kantate til domkirkens 400 års fest for Reformationen – og direktør Lassen ønskede et bidrag til sommerens Helsingør-revy.

Biskoppen fik til svar, at når "Den signede Dag" og "Vor Gud han er så fast en Borg" var sunget, ville man være oppe i et plan, som Munk ikke kunne nå.

Svaret til direktøren lød:

"Ja, den Idé vilde gi'
mig et par Stykker paa Kassen
og Dem et par Stykker i.
Og leben og leben lassen
Er vel nok et Bibelsted.
Men Lassen leben zu lassen
- det kommer mig ikke ved."

Det er svært at forestille sig, hvordan det morsomme digt har virket på en forsamling af nationale mænd og kvinder, dybt grebet af situationen.

Det hører med i billedet, at Siegumfeldt efter dette indslag i troskab mod den morsomme Kaj Munk også fik tegnet et gyldigt portræt af alvorsmanden Munk – "han følte det som sit hellige Kald at skulle sige Sandheden uden Hensyn til Omkostningerne" – og "han viste os Syner, som vil flamme for vore øjne længe efter, at hans egne er lukkede."

H.H. Siegumfeldt udsendte i befrielsesåret 1945 biografien "Kaj Munk – en Mand og hans Daad", en bog, der stadig hævder sig i Kaj Munk-litteraturen.

OM MUNK

**H. H. Siegumfeldts arkiv overdrages forskningscentret fredag
den 10. marts 2006**

Regionsdirektør i Danske Bank Erik B. Hansen, tv., overdrager på Aalborgfondens vegne H.H. Siegumfeldts arkiv til Søren Dosenrode, th., Jean Monnet professor ved Aalborg Universitet og forskningsleder ved Kaj Munk Forskningscentret. I midten institutleder Christian Jantzen og forretningsfører Andrea von Dosenrode, begge Aalborg Universitet.

Inge Winge, datter af H.H. Siegumfeldt, og hendes svoger Gerhardt Eriksen studerer en af udklipsbøgerne.

H.H. Siegumfeldt (1902-81) var 1931-46 sognepræst i Vester Hassing nordøst for Aalborg og samlede livet igennem det omfattende udklipsarkiv om sin nære ven Kaj Munk.

